

ВПЛИВ ПРАВА НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Результат функціонування системи управління залежить від багатьох факторів, сил, засобів, ресурсів, які багато в чому залежать від якості управлінської діяльності. Від ступеня ефективності цієї діяльності безпосередньо залежить якість життя людини. Найважливішою формою державної управлінської діяльності і політико-юридичним засобом управління поведінкою людей у державному-правовому суспільстві є право. Значення права у формуванні й розвитку державного управління чітко визначив відомий український правознавець В.В. Цветков: "Право – це політико-правовий засіб управління поведінкою людей у державно організованому суспільстві. Право у загально нормативній формі відображає мету, завдання і програми державного управління. Воно є конститутивним компонентом управління, створює правовий режим його функціонування"¹. Право встановлює і стимулює мірило людських вчинків, забезпечує соціально-політичну, психологічну й організаційну спрямованість управлінського діяння, закріплює нормативно-оформлену директивну основу управління, вивчає права і обов'язки (компетенцію) державних органів, їхніх структурних підрозділів та службових осіб, встановлює правильне співвідношення між обсягом повноважень і відповідальністю апарату управління, закріплює найбільш раціональний процес управлінської діяльності, підтримує належну організованість і дисципліну учасників управлінського процесу. Право вказує не лише на те, що і як має зробити суб'єкт управління, не лише визначає допустиму і можливу поведінку, встановлює контури управлінських рішень, а й зумовлює значною мірою їхній зміст. У процесі застосування суб'єктами управлінської діяльності права об'єктивується його регулююча дія, а це сприяє розвиткові ініціативи, творчого ставлення до виконання службових обов'язків. Глибоке застосування права у процесі управління є функціональною якістю управління, але при цьому не слід забувати, що застосування права є самостійним правовим явищем. Водночас правозастосування за своєю природою є управлінською діяльністю. При цьому слід враховувати, що за високої якості усі норми права мають однакову ефективну потенцію, тоді як ефективність діяльності із застосуванням цих норм, як правило, різна. Висока якість правової регламентації управлінського процесу надає йому сталості, законності й ефективності. При цьому не існує однобічної залежності між управлінням і правом. Чим ефективніше функціонує управлінський процес, тим ефективніший і правовий механізм управління, а отже, й ефективніше саме право. У цьому контексті доцільно виділити наступні види ефективності норм права.

Соціальна ефективність. Вона вивчає із відповідності юридичних принципів соціальним нормам. Це і потреби суспільного розвитку, і потреби окремих соціальних угруповань.

Політична ефективність. Вона залежить від того, наскільки норми права домагаються досягнення цілей і завдань держави та забезпечують виконання нею власних функцій.

Спеціально-юридична ефективність. Спеціально-юридичні фактори, які впливають на ефективність юридичних норм, означають: реальну забезпеченість відповідних принципів санкціями або заохоченнями; правильний вибір предмета регулювання; дотримання вимог юридичної техніки у правотвірчій роботі та у правозастосовчій діяльності.

Формальна ефективність. Ефективність норм права залежить також від того, у якому джерелі права вони знайшли своє відображення.

Процедурна ефективність. Цей вид ефективності можна розглядати у двох аспектах. По-перше, тут мається на увазі дотримання процедур підготовки і прийняття правових норм. Ці процедури стають перешкодами щодо правотвірчих помилок, підвищують якість

нормативних актів, які приймаються. По-друге, норми права, які приймаються, не будуть забезпечені процедурами контролю за їх дотриманням, процедурами своєї реалізації та скороти.

Матеріально-організаційна ефективність. Якщо нормативні акти не будуть забезпечені матеріальними та кадровими ресурсами, то тоді вони не впазі привести до відповідні суспільні відношення.

Наступна проблема, яка стосується видів ефективності правових норм – їх дієвості відповідно із розмежуванням сфер правотворчості та правореалізації. Кожне правотворчості є тільки можливість, яку треба буде реалізувати у той чи інший спосіб. Ефективність – це не особливості правового регулювання, а об'єктивна можливість реалізації для свого перетворення у дійсність потребує дотримання визки правил. Уявляється, що в процесі правотворчості можливо казати лише про прогнозуючу, потенціальну ефективність. У процесі реалізації відповідної норми права стає зрозумілою її дійсна, реальна ефективність. Вона може бути вище прогнозуючої (при цьому на ефективність призводять норма, впливають обставини, дії яких законодавець не врахував чи недооцінив). У цьому випадку має місце випадкова ефективність норми права.

На ефективність правових норм впливають і психологічні фактори.

Отже, у забезпеченні з боку права належного рівня урегульованості суспільних відносин, полягає один з найбільш суттєвих проявів впливу права на ефективність державного управління. Осць чому без знання правового аспекту не можна визначити і здійснити практиці систему заходів з підвищення ефективності державного управління. Ефективність управління – це й ефективність права і навпаки. Тому у забезпеченні з боку права належного рівня урегульованості усієї сукупності суспільних відносин полягає одні із найбільш “зримих” проявів впливу права на ефективність державного управління. Без чіткого правового режиму не можна правильно визначити і здійснити на практиці систему заходів адміністративної реформи, а тим самим забезпечити підвищення ефективності державного управління. Крім того, право єдине оптимально використовує усіх чинників, що впливають на ефективність управління: структуру демократизму суспільства і управління, принципи соціальної справедливості, функціонально-структурна характеристика управлінських ланок, вимоги до кадрів управління, до методів, стилю і культури їхньої роботи, рівня професійної дисципліни, моральних якостей, етики поведінки тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цветков В.В. Демократія і державне управління: теорія, методологія, практика. Монографія. – К.: ТОВ «Видавництво “Юрична думка”». 2007. – С.153.